

ред. С. Будаговської. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2003. – 517 с.

9. Гроші та кредит: Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2002. — 598 с.

10. Самюелсон Поль А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. з англ. – К.:

„Основи”, 1995. – 544 с.: іл.

11. Положення про зміст, порядок розробки Основних засад грошово-кредитної політики та здійснення контролю за їх виконанням: затверджено рішенням Ради Національного банку України від 07.07.2006 року № 13.

12. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.

Анотація. В статті проаналізовані існуючі визначення грошово-кредитної політики як складової частини економічної політики країни, і на основі цього сформульовано авторське визначення даного поняття.

Ключеві слова: грошово-кредитна політика, грошовий оборот, НБУ.

Summary. In the articles analyzed existent determinations of monetary policy as component part of economic policy of country, and on the basis of it author determination of this concept is formulated.

Key words: monetary policy, money circulation, turnover, NBU.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Колесников О.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*

УДК 338.45 (477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

*Кривобок В.Ю., к.е.н., доцент,
Коршунов Є.А., аспірант (ХНЕУ)*

В статті розглянуті основні тенденції розвитку промислового виробництва України та виділено основні наслідки глобальної економічної кризи для промисловості.

Ключові слова: промисловість, промислове виробництво, глобальна економічна криза, перспективи розвитку.

Постановка проблеми. Займаючись плануванням витрат одного окремо взятого підприємства або декількох підприємств промисловості дуже важко зробити конструктивні висновки щодо результативності планування, без розгляду загальних тенденцій розвитку промислового виробництва в цілому у державі.

Питання про сучасний стан промислового виробництва України в різні часи розглядали у своїх працях такі економісти-вчені як Великий Ю.М., Жолудь А.С., Гладкий В.С., Сабліна Н.В.,

Прохорова В.В., Юрчишин В.М. та інші [1, 6, 7]. В їх працях розглядаються питання стосовно характеристики промислового виробництва взагалі. В той же час не зовсім висвітленими залишаються питання розгляду впливу глобальної економічної кризи на промислове виробництво України.

Мета дослідження. Мета даного дослідження полягає в розгляді сучасних тенденцій та перспектив розвитку промислового виробництва України.

Результат дослідження. Початок 21 тисячоліття для України, це перш за все становлення й розвиток ринкових відносин в економіці. Цей період розглядається як період спаду виробництва, зумовлений порушенням господарських зв'язків у зв'язку зі зміною форм власності, посиленням конкурентної боротьби між підприємствами [1, с.82].

Для загальної характеристики розвитку промислового виробництва України, на думку авторів, необхідно провести аналіз наступних

показників: ВВП, обсягу промислової продукції, динаміку рівня інфляції, динаміку цін виробників на промислову продукцію. ВВП визначається, як сума валових доданих вартостей галузей економіки й податків на продукт, за винятком субсидії на продукти.

Динаміка ВВП в Україні має тенденцію до його поступового збільшення, за винятком 2009 року, який характеризується періодом глобальної економічної кризи та кризи неплатежів. Динаміка ВВП наведена у табл.1.

Таблиця 1

Динаміка ВВП, млн.грн[5]

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Валовий внутрішній продукт, млн.грн.	441452	544153	720731	949864	250614
Валовий внутрішній продукт з урахуванням індексу цін, млн.грн.	486922	607275	840372	1161683	281439

* ВВП з урахуванням індексу цін розраховано авторами за [2, 3, 4, 5].

Аналізуючи табл.1 слід підкреслити, що ВВП збільшувався кожного року в середньому у 1,3 рази, що в абсолютному вимірі складає 169471 млн.грн. Перш за все це пов'язано зі зростанням промислового виробництва з 2005 по 2008 роки. Якщо ж проводити аналіз ВВП у 2009 році, то можна побачити, що в співставленні з 2008 роком, коли цей показник досяг свого максимального значення, він зменшився у 3,8 рази, що в абсолютному вимірі складає 699250 млн.грн.

Якщо ж проводити аналіз ВВП з урахуванням індексу цін, слід зазначити, що він збільшувався кожного року в середньому, як і ВВП у 1,3 рази, що в абсолютному вимірі складає 224920 млн.грн. Це пов'язано зі зростанням промислового виробництва з 2005 по 2008 роки. Якщо проводити аналіз ВВП з урахуванням індексу цін у 2009 році, то слід відмітити, що в співставленні з 2008 роком, коли цей показник як і ВВП досяг свого

максимального значення, він зменшився у 4,1 рази, що в абсолютному вимірі складає 880244 млн.грн.

Таке падіння проаналізованих вище показників можна пов'язати з наступними причинами:

початком глобальної економічної кризи, що зумовило різке падіння обсягів виробництва практично на всіх підприємствах промисловості України;

втратою ринків збуту продукції українськими виробниками;

зменшенням внутрішнього і зовнішнього попиту;

зменшенням грошових надходжень в наслідок того, що більша кількість замовників зменшили свою платоспроможність;

політичною нестабільністю держави.

Далі на думку авторів, аналізуючи ВВП необхідно розглянути наступні шляхи його утворення, які наведені в табл.2.

Таблиця 2

Аналіз утворення доходу, млн.грн[2, 3, 4, 5]

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
ВВП у ринкових цінах, млн.грн.	441452	544153	720731	949864	250614
Оплата праці найманих робітників	216600	268631	351936	401251	55147
Податки на виробництво й імпорт	62777	82377	101230	110587	89748
Субсидії на виробництво й імпорт	-6700	-8891	-13389	-15487	-3544
Валовий прибуток, змішаний дохід	168775	202036	280954	350487	-154732
Чистий прибуток, змішаний дохід	118230	143771	207883	250289	-98741

Підводячи підсумок табл.2 слід відмітити, що зростання ВВП у період з 2005 по 2008 роки пов'язано зі збільшенням промислового виробництва в державі, постійним попитом на зовнішніх ринках на українську продукцію металургії, хімічної промисловості, машинобудування, стабільною кон'юнктурою на

ринках збуту продукції, збільшенням експортного потенціалу держави.

Що стосується збільшення рівня середньомісячної заробітної плати, то така тенденція пов'язана з ростом обсягів промислової продукції. Аналіз основних показників розвитку промисловості наведено в табл. 3

Таблиця 3

Аналіз основних показників розвитку промисловості[2, 3, 4, 5]

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Загальний обсяг промислової продукції у фактичних цінах, млн.грн.	468,6	551,7	717,1	916,6	592,0
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн..	806	1041	1351	1806	1906

З табл.3 ми бачимо, що обсяг промислової продукції поступово збільшується і разом з цим збільшується і середньомісячна заробітна плата, знову таки, за винятком 2009 року. Темпи росту основних показників розвитку промисловості представимо в табл.4.

Таблиця 4

Темпи росту основних показників розвитку промисловості[2, 3, 4, 5]

Показник	2006/2005	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Загальний обсяг промислової продукції у фактичних цінах, млн.грн.	83,1	165,4	199,5	-324,6
Загальний обсяг промислової продукції, %	17,7	29,9	27,8	-54,8
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн..	235	310	455	100
Середньомісячна номінальна заробітна плата, %	29,1	29,7	33,6	5,5

Аналізуючи темпи росту основних показників розвитку промисловості на протязі 2005-2009 років слід зазначити, що вони демонстрували постійне зростання у 2005, 2006, 2007 та 2008 роках. Виключення становить 2009 рік, коли показник загального обсягу промислової продукції у співвідношенні з аналогічним періодом попереднього року зменшився на 324,6 млн.грн., а зростання середньомісячної номінальної заробітної плати за аналогічний період уповільнився до 5,5%.

Таким чином, позитивні тенденції в економіці України спостерігалися у 2005-2008 роках, до моменту наступу глобальної економічної кризи, яка супроводжувалася :

- занепадом виробництва;
- непропорційним розвитком інфраструктурних елементів ринку;
- розривом коопераційних зв'язків з партнерами дальнього та ближнього зарубіжжя і внаслідок цього, скорочення загальних обсягів виробництва і викривлення галузевої структури;

зменшенням обсягів інвестицій; скороченням вартісних обсягів експорту внаслідок різкого зниження світового попиту; падінням цін на промислову продукцію.

На загальний обсяг промислової продукції значний вплив здійснює рівень інфляції й рівень цін. Їх збільшення або зменшення характеризує інтенсивність самого виробництва. Збільшення відпускних цін окремими постачальниками на матеріальні ресурси, частка яких у собівартості виробленої продукції промисловості складає до 70%, спричиняє збільшення їх сумарної частки в загальних витратах. Це призводить до зростання витрат, які є складовою частиною ціни виробника.

В табл.5 наведено динаміку індексу цін. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) є показником зміни загального рівня цін і тарифів на товари й послуги, які необхідні населенню для невиробничого споживання. Динаміка індексу цін представлена в табл.5.

Таблиця 5

Динаміка індексу цін, %[5]

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Індекс споживчих цін	110,3	111,6	116,6	122,3	112,3
Індекс цін виробників промислової продукції	109,5	114,1	123,3	123,0	114,3

* по відношенню до попереднього року.

Таким чином, щоб промислові підприємства мали можливість гнучко адаптуватися до умов ринку, які постійно змінюються, вони повинні не тільки збільшувати обсяги виробництва, але й правильно оцінювати ситуацію, яка склалася на ринку та можливості своїх конкурентів, за рахунок отриманих даних про зовнішнє середовище, про власні виробничі

можливості. Що стосується перспектив подальшого розвитку промислового виробництва, то мають місце наступні прогнози[6, 7].

Динаміка реального ВВП та індекс об'єма промислового виробництва повинні перевищити урядові прогнози. Перш за все це обумовлено низькою базою порівняння 2009 року. Відновлення

економіки продовжитися в найближчі роки. Проте внаслідок зростання порівняльної бази в нестабільності світової економіки складно очікувати підвищення темпів зростання ВВП. В найближчі півтора року Україна буде мати один безперечно стимулюючий фактор - Євро - 2012. У минулому році вперше було зафіксовано для України результат - промисловість дала менше $\frac{1}{4}$ ВВП (23,2%). Скоротившись в 2009 році більшою мірою, ніж інші складові ВВП, в 2010 році обсяг промислового виробництва і зростав швидше. Найбільш швидкі темпи зростання зафіксовані в машинобудуванні (+32,9%), хімії і нафтохімії (+20,4%) і металургії (+12,3%). І хоча ні в одному з перерахованих видів діяльності обсяги виробництва не вийшли на рівень докризових, темпи зростання дозволяють припустити, що при сприятливих умовах це може відбутися вже за підсумками 2011 року. Набагато раніше, ніж відновлення ВВП. Темпи зростання промислового виробництва в 2011 році будуть залежати від кон'юнктури на товари українського експорту, яка складеться в країнах-споживачах. Така ситуація не дуже радує українських металургів. Нестабільність світової економіки, помножена на жорстку конкуренцію з боку азіатських виробників, призвела до деякого зниження цін і, відповідно, уповільнення темпів зростання. А у машинобудуванні, орієнтованому головним чином на Росію, подібних проблем не повинно бути, не дивлячись на деяке уповільнення економічного зростання у сусідів. Втім, якщо російському уряду не вдасться впоратися з цією негативною тенденцією, то через кілька місяців темпи зростання виробництва в машинобудуванні, що є зараз локомотивом української економіки, неминуче почнуть падати. Відчутне відновлення докризових позицій відчувається в торгівлі, транспорті та зв'язку. Темпи зростання туг нижче, ніж у промисловості, однак і падіння було меншим. Транспорт взагалі має шанс відновитися раніше будь-якої іншої галузі.

У сільському господарстві продовжується стагнація, обумовлена не найкращими погодними умовами. А ось у будівельній галузі, обсяги якої в минулому році скоротилися вдвічі, падіння триває.

Диспропорції у розвитку різних галузей в 2011 році повинні згладитися. Хоча саме промисловість і транспорт продовжать зростати швидше за інших.

Якщо в минулому році урядовий прогноз зростання ВВП і промислового виробництва (3,7% і 5,3% відповідно) здавався надто обережним, то нинішній (4,5% і 6%) може бути занадто оптимістичним в частині зростання ВВП. На думку авторів, зростання економіки в 2011 році не перевищить 4%. А ось промислове виробництво дійсно може зрости на 5-6%.

Висновки. Проаналізувавши сучасні тенденції розвитку промислового виробництва слід зазначити, що його супроводжують кризові явища в економіці України, які пов'язані з початком глобальної економічної кризи, яка зумовила різке падіння обсягів виробництва на підприємствах промисловості України, втратою ринків збуту продукції українськими виробниками, зменшенням внутрішнього і зовнішнього попиту, політичною нестабільністю держави. Що стосується перспектив подальшого розвитку, то темпи зростання промислового виробництва в 2011 році будуть залежати від кон'юнктури на товари українського експорту, яка складеться в країнах-споживачах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий Ю.М. Управління витратами підприємства: монографія / Ю.М. Великий, В.В. Прохорова, Н.В. Сабліна. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 192 с.
2. Статистичний щорічник України за 2005 рік: довідкове вид. Держкомстату України / за ред. О.Г. Осауленка. - К.: Консультант, 2006. – 575 с.
3. Статистичний щорічник України за 2006 рік: довідкове вид. Держкомстату України / за ред. О.Г. Осауленка. - К.: Консультант, 2007. – 551 с.
4. Статистичний щорічник України за 2007 рік: довідкове вид. Держкомстату України / за ред. О.Г. Осауленка. - К.: Консультант, 2008. – 571 с.
5. Статистичний щорічник України за 2008 рік: довідкове вид. Держкомстату України / за ред. О.Г. Осауленка. - К.: Інформаційно-Аналітичне Агенство, 2009. – 566 с.
6. Юрчишин В.М. Прогноз основных макропоказателей / В.М. Юрчишин., В.С. Гладкий., А.С. Жолудь. – Бизнес.- №52. – С. 20-23.
7. www.kmu.gov.ua

Аннотація. В статье рассмотрены основные тенденции развития промышленного производства Украины и выделены основные последствия глобального экономического кризиса для промышленности.

Ключевые слова: промышленность, промышленное производство, глобальный экономический кризис, перспективы развития.

Summary. The article describes the main trends in industrial production in Ukraine and highlights the major impact of the global economic crisis for the industry.

Keywords: industry, manufacturing, global economic crisis.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Українська Л.О.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*